

Maranatha Mare

Mei 2016

Jaargang 43 No 4

By die poskantoor as nuusblad geregistreer

Pinksteren

*Het is niet waar, dat Gij ons hebt verlaten,
Gij zijt niet ver van ons vandaan gegaan.
En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten
blijft elke dag Uw hart wijd open staan.*

*Het is niet waar, dat wij Uw hand niet voelen,
en dat wij tastend door het donker gaan;
Gij weet nog vóór ons spreken ons bedoelen,
als wij alleen zijn, komt Gij naast ons staan.*

*Ons leven is toch veilig in Uw handen?
Het is toch waar, dat Gij nog wond'ren doet?
Ook in ons hart kunt Gij Uw vlam doen branden,
luid roept in ons de stem, Heer, van Uw bloed.*

*Door onze handen zegent Gij de mensen,
door onze mond spreekt Gij Uw troostend woord,
door onze daad doorbreekt Gij alle grenzen,
Op ons gebed trekt G' overwinnend voort!*

bron: De stem uit de wolk van Nel Benschop

Laat je licht schijnen

“Je licht niet onder de korenmaat zetten” is een uitdrukking in de Nederlandse taal. Daarmee wordt bedoeld dat je je kennis of vaardigheden niet moet verbergen, maar juist moet laten zien wat je weet en kunt. Volgens Van Dale (2005) heeft de uitdrukking de bijbel betekenis van kennis voor jezelf willen houden en anderen niet willen helpen. Je talenten alleen maar voor jezelf houden en anderen er niet van mee laten genieten.

Jezus is het Licht der wereld. Met Pasen is het licht voor ons gekomen. Wij, als Paasmensen, vervuld van Gods Geest, leven in dit licht. We hebben het licht.

Dan zullen we dit licht ook delen. Laten schijnen in onze wereld. Niet onder de korenmaat zetten. Het moet op een standaard, zegt Jezus, opdat allen van het licht kunnen genieten en profiteren.

De kleine vierkante huisjes in Jezus' tijd hadden platte daken, soliede muren en één deur aan de straatkant. De kleine ramen keken naar binnen. Er zat geen glas in. De ramen waren helemaal open. Er was dus altijd een tocht. 's Avonds was het enige licht dat van de kleine olielamp, een soort kruikje met daarin vloeibare brandstof en een pit. Het licht dat door een olielamp afgegeven wordt is helderder dan dat van een kaars. Maar het was niet altijd zo eenvoudig om de lamp aan te steken. Om de kleine vlam een kans te geven om sterker te worden wilden ze het misschien even beschermen onder een korenmaat, buiten de tocht. Daar kon de lamp niet lang blijven want het doel was om het hele huis licht geven. Vanzelfsprekend.

Zoals een lamp licht geeft voor het huis, zo is Gods woord een lamp voor je voet en en licht op je pad, zegt de Psalmist (Psalm 119). Alles wat nodig is, voorziet God. Vanzelfsprekend. En daarom was het ook vanzelfsprekend dat Gods mensen het licht zouden laten schijnen voor anderen. Zegt de profeet Jesaja: "**Wees een licht voor de volken**".

De bedoeling van licht is dat het zal schijnen, de duisternis zal verdrijven. De blindheid van het donker wordt zien in het licht.

De vraag is of we het licht verspreiden opdat het aan allen licht kan geven. In onze individualistische wereld en vaak zelf gerichte levens is het mogelijk dat we blij zijn met het licht voor *ons* leven, maar gewoon niet verder denken. Tevreden dat *wij* van God zijn. Maar dan verbergen wij het licht dat we ontvangen hebben. Zetten het onder de korenmaat. En dan bereikt Gods licht en genade hun doel niet.

Om te *schijnen* is het doel van licht. Dit is vanzelfsprekend. De genade van God moet iedereen bereiken. Dit is het doel daarvan. Vanzelfsprekend. Wij zijn Gods licht. Wij hebben Gods genade ontvangen. Wij willen licht geven en leven delen.

Dát het moeten, weten we, want het is vanzelfsprekend. Maar hóé, is vaak de vraag.

Dit is niet heel erg ingewikkeld of moeilijk.

Als je het licht heeft, zal het schijnen.

Als het licht voor jou betekenis heeft, zul je het uitstralen.

Als het licht op je schijnt, zul je het reflecteren.

Dit is wat licht doet. Vanzelfsprekend.

Yolanda Dreyer

Mare Mei 2016 / 3

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

Een bijzondere knecht

Een meditatie opgedragen aan Koning Willem Alexander bij het vieren van koningsdag 2016

‘Ik zeg tegen koning Cyrus: ‘Jij zult mijn volk leiden. Jij zult mijn plannen uitvoeren.’

Jesaja 44:28

Heb je ooit wel eens gehoord van de uitdrukking ‘Knecht des Heren’? Ik beschouw het als een soort titel. Daarom verander ik er ook niets aan. Bij ‘knecht van de Heer’ krijg ik toch een ander gevoel. Veel mensen mogen knecht van God zijn. Vroeger, maar ook nu. Zeg maar: een instrument in de handen van God. Ik hoop en bid er zelf ook een te mogen zijn.

Maar bij de uitdrukking ‘Knecht des Heren’ denk ik toch aan meer. Aan iets groots, iets heel bijzonders. Dat komt vooral door een viertal gedichten, liederen die in het boek Jesaja staan. Wil je ze lezen? Ze zijn te vinden in hoofdstuk 42, 49, 50 en 53.

Wie is die Knecht des Heren?

In het programma De Bijbel Open staan we daar komende zondag uitgebreid bij stil. Er bestaan een heleboel verklaringen. Het zou de Here Jezus zijn of het volk Israël. Sommige, met name Joodse uitleggers denken aan een persoon uit de geschiedenis van Israël.

Er bestaat geen eenduidig antwoord.

Het is een kwestie van elke keer weer aandachtig lezen. Het gaat in deze profetieën zeker over de Here Jezus, maar niet alleen over Hem.

Het gaat onder andere ook over iemand die geen Israëliet was en dus niet tot het volk van God behoorde. Hij was een beroemde koning van de Perzen. Een koning die zijn land tot een wereldmacht maakte. Babel moest wijken voor Perzië.

Cyrus was een Perzische heerser! Deze Cyrus wordt ‘herder van de HEER’ en zelfs ‘gezalfde van de HEER’ genoemd!

Cyrus: een herder en een messias! Dat klinkt onvoorstelbaar! Het is iets om heel moeilijk te geloven. Een heidense heerser als een Knecht des Heren. Een instrument in de handen van God.

Maar het staat er echt. Niet alleen bij Jesaja. Ook Jeremia schrijft over hem. Het boek Ezra begint ermee: ‘de Heer zorgde ervoor dat Cyrus een belangrijk besluit nam’.

Dat is precies de verkondiging van Jesaja aan de Israëlieten. De HERE God gebruikt zelfs een heidense heerser als Cyrus om Zijn goddelijke plan uit te voeren! God brengt Zijn volk thuis. Cyrus mag zichzelf zien als een groot en machtig wereldheerser. Maar vanuit Gods perspectief is hij een schakel in het geheel, een instrument in de handen van God.

Gods plannen gaan door. Hij heeft niet alleen een plan met Zijn volk, maar ook met de hele wereld. Dat kun je nooit los van elkaar zien. Om dat te realiseren, maakt Hij de groten der aarde tot knechten van Hem.

Ds Arie van der Veer

<https://www.facebook.com/Arie-van-der-Veer-352400388114115/?fref=nf>

Mare Mei 2016 / 4

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

POSTUUM Jules Schelvis (1921 – 2016)

Op 3 april 2016 is Jules Schelvis op 95-jarige leeftijd gestorven in Amstelveen.

Wie in zijn nabijheid verkeerde mag gedacht hebben dat dit moment nooit zou aanbreken, want ondanks het feit dat hij na zijn negentigste zichtbaar krommer, dunner en kleiner werd, bleef hij onvermoeibaar doorwerken zoals hij altijd had gedaan, met hetzelfde heldere verstand en dezelfde belangstelling voor de ontwikkelingen in de wereld. Tot het laatst toe las hij twee kranten, op zijn tablet welteverstaan.

Met een ijzeren discipline begon hij zijn dagen nadat de wekker hem om kwart over zeven had opgeroepen aan het werk te gaan. In zijn Amstelveense flat was een werkkamer ingericht met de nadruk op werk. Hier schreef, printte, scande, fotokopieerde en drukte hij op professionele, moderne en bijna altijd nieuwste apparatuur. Ook schilderde hij er zijn kopieën van grote meesters als Chagall, Picasso en Breitner met welke werken zijn appartement was volgehangen en waarmee hij sommige uitverkorenen blij maakte.

Jules werd geboren als tweede kind van Joodse ouders, die de godsdienst hadden afgezworen en als humanist en lid van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (SDAP) door het leven gingen. Sommige Joodse tradities bleven op natuurlijke wijze gehandhaafd. Zij zouden Jules' jeugdherinneringen voor altijd een warme gloed geven, zoals het op vrijdagavond rond de tafel zitten en 'kesause mangelen' (Curaçaose amandelen oftewel pinda's) doppen, zuur halen bij de zuurman, kugel met peren eten en bóletjes (bolussen), het zoete gebak dat je uitsluitend bij de Joodse bakker kon kopen. Hij ervoer zijn jeugd in een diamantbewerker gezin onder wisselende financiële omstandigheden in de crisisjaren van de vorige eeuw als een gelukkige, vooral omdat er behalve altijd brood op de plank ook aandacht was voor cultuur en wetenschap.

Jules mocht naar zijn wens een opleiding tot drukker volgen, maar eerst nadat hij een gedegen basis voor zijn algemene ontwikkeling had gelegd op de driejarige HBS. Hiervoor zou hij zijn ouders levenslang dankbaar blijven. Zijn vakdiploma haalde hij in 1939 bij Drukkerij Lindenbaum aan de

Mare Mei 2016 / 5

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

Herengracht in Amsterdam, waar hij snel als drukker carrière maakte. Als gevolg van de anti-Joodse maatregel werd hij daar ontslagen, maar na de oorlog werkte hij er nog een tijdje, nadat hij zijn terugkeer met succes voor de rechter had bevochten. Hij maakte de overstap naar Het Vrije Volk, waar hij al snel als drukker opklom tot hogere regionen en het uiteindelijk, na de fusie met het Algemeen Handelsblad in Rotterdam, tot bedrijfsleider van het technisch bedrijf bracht.

In de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC) nam hij enthousiast deel aan alle mogelijke activiteiten en sporten, terwijl hij al snel in het afdelingsbestuur terechtkwam. Daar leerde hij in het voorjaar van 1940 de zeventienjarige Rachel Borzykowski kennen. David en Gretha Borzykowski, Rachels ouders, die kort na de Eerste Wereldoorlog vanuit Polen naar Nederland gevlucht waren voor het in hun land heersende antisemitisme, verwelkomden hem met warmte en enthousiasme. David en Gretha Borzykowski namen een spilfunctie in voor de Poolse Joden die in de Nieuwe Kerkstraat en omgeving woonden. Hun huis was vaak het centrum van cultuur, debat en discussie, er werd gezongen en in het Jiddisch gelezen. Jules genoot van al die dingen, het werd al snel zijn tweede thuis.

Naar eigen zeggen veel te jong, maar met het oogmerk zijn grote liefde Rachel te behoeden voor deportatie die buitenlandse Joden dreigde (ook de in Nederland geboren Rachel werd door de Duitsers als Poolse beschouwd) trouwde hij op 19-jarige leeftijd, helaas zonder het beoogde effect. Niemand van zijn familie en schoonfamilie ontkwam uiteindelijk aan deportatie. Alleen zijn moeder en zuster bleken na de oorlog nog in leven. Hijzelf was de enige van zijn transport van 3006 mensen dat op 6 juni 1943 Westerbork verliet, die de oorlog overleefde.

In 1946 trouwde hij met Johanna Levendig, ook zij was lid van de AJC. Met haar had hij een gelukkig huwelijk gedurende 53 jaar. Zij kregen twee kinderen, drie kleinkinderen en Jules mocht zelfs nog het grote geluk smaken drie achterkleinkinderen in zijn armen te sluiten.

Door heel hard werken en alle vrije tijd te vullen met gezin en hobby's als geologie, tekenen, schilderen, houtsnijden en andere handvaardigheden, wist Jules de herinneringen aan zijn tijd als slaaf in de nazikampen eronder te houden. Maar begin jaren tachtig, tegen het einde van zijn carrière bij het Handelsblad vertelde hij zijn verhaal aan een collega, die er een groot artikel in de krant aan wijdde. Daarmee bleek de stop van de fles getrokken en slaagde hij er niet langer in 'het rolluik permanent omlaag te houden'.

De reis naar Sobibor, de aankomst daar en alle gebeurtenissen in nog zes kampen daarna, werden vastgelegd in zijn boek *Binnen de Poorten*, dat in 1982 verscheen bij uitgeverij De Haan in Bussum. Hiervoor gebruikte hij de aantekeningen die hij direct na de bevrijding maakte, nog in het door de Franse bevrijders geleide ziekenhuis in Vaihingen an der Enz (Duitsland) waarin hij moest herstellen van vlektyfus, op de achterkant van Duitse formulieren. Na terugkeer in Nederland had hij deze aantekeningen bij het RIOD, het huidige NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, in bewaring gegeven.

In 1981 ging Jules met vervroegd pensioen en bezocht hij zijn zus in Australië. Daar ontmoette hij een overlevende van de opstand in Sobibor, Chaskiel Menche, die door de rechtbank in Hagen was opgeroepen om te getuigen in het revisieproces tegen Karl Frenzl, destijds de tweede man in

Sobibor, die in 1960 levenslang had gekregen maar zijn veroordeling had aangevochten. Jules ging in op het verzoek van Menche om hem tot steun te vergezellen naar Hagen. Hij was bij alle procesdagen aanwezig en werd zelfs voor het eerst in de geschiedenis Nebenkläger (medeaanklager). In die hoedanigheid had Jules toegang tot alle documenten en getuigen. Hij besloot hen allen uitvoerig te interviewen, schafte zich een videocamera aan en interviewde samen met de slaviste Dunya Breur zelfs de getuigen die achter het IJzeren Gordijn woonden en geen toestemming hadden gekregen om het land te verlaten voor hun getuigenis in Hagen.

Het door hem verzamelde materiaal (dat nu bij het NIOD ligt, www.sobiborinterviews.nl), aangevuld met documenten en gegevens, verkregen door grondige, wereldwijde research, waarbij hij toegang kreeg tot ieder archief dat door hem werd aangeschreven, mondde tenslotte uit in het wetenschappelijke werk *Vernietigingskamp Sobibor*, dat in 1993 verscheen bij De Bataafsche Leeuw, Amsterdam. De eerste druk bevatte tevens *De Transportlijsten* van alle negentien treinen die in 1943 vanuit Westerbork naar Sobibor vertrokken. Later verscheen het als zelfstandige uitgave, een monument voor de vermoorde passagiers, die er allen in zijn vermeld. *Vernietigingskamp Sobibor* werd wereldwijd erkend als het wetenschappelijke werk over Sobibor, en Jules aldus dé expert, die hiervoor in 2008 door de Universiteit van Amsterdam een eredoctoraat werd verleend, na een jaar eerder al bevorderd te zijn tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Zijn grote betekenis blijkt ook uit zijn benoeming tot Officier in de Orde van Verdienste van de Republiek Polen.

Jules Schelvis was initiator van het monument *De Tekens van Westerbork*, oprichter (in 1999) en vele jaren voorzitter van de Stichting Sobibor, gastspreker voor studenten, leerlingen en andere toehoorders in vele zalen in binnen- en buitenland. Hij was onvermoeibaar in het delen van zijn kennis met de wereld over wat gebeurd is in Sobibor. Bovendien lette hij er scherp op zijn werk up-to-date te houden. Bijna alle nieuwe uitgaven van zijn boeken bevatten nieuwe gegevens of kleine correcties, gebaseerd op uitkomsten van nieuw onderzoek. "Want", placht hij met zekere trots te zeggen, "in mijn werk berusten alle genoemde feiten op documentatie. En zo hoort het ook." Jules Schelvis stelde ook de Rachel Borzykowskiprijs in, ter nagedachtenis aan zijn jonge, eerste echtgenote Rachel Borzykowski die op 4 juni direct na aankomst in Sobibor werd vermoord. De prijs bestaat onder meer uit een penning met haar beeltenis en wordt door de Stichting Sobibor toegekend aan een persoon die in het bijzonder heeft bijgedragen aan het vergroten van de kennis over Sobibor.

Gedurende 2009-2011 was hij opnieuw medeaanklager, nu in het proces in München tegen de voormalige Oekraïner en kampbewaker in Sobibor, John/Ivan Demjanjuk. Zijn requisitoir, waarin hij met verwijzing naar de opvoeding die zijn humanistische ouders hem gegeven hadden de rechter verzocht de aangeklaagde schuldig te verklaren zonder verdere strafoplegging, maakte overal grote indruk.

Naast genoemde boeken schreef hij talloze brochures voor de Stichting Sobibor over een persoon of een detail van de grote moord in relatie tot Sobibor. Ook schreef hij boekjes over zijn jeugd, zijn tweede vrouw en zijn laatste *Er reed een trein naar Sobibor* nog in 2012.

In 2013 beleefde de muziekminnende Jules als een van de hoogtepunten in zijn lange leven een week in het kader van *Nederland Herdenkt*, waarin hij op zes plaatsen verspreid over heel Nederland voorlas uit zijn laatste boek, zittend tussen de leden van het Nationaal Symfonisch Kamerorkest, dat onder leiding van Jan Vermaning vele klassieke werken speelde voor een ademloos luisterend publiek. Tijdens deze concerten was geen sprake meer van 'het rolluik'. Hij herbeleefde ieder door hem gelezen woord. Het was zwaar, maar hij was innig dankbaar dit te hebben kunnen meemaken en volbrengen. Op 30 november in datzelfde jaar volgde voor de zevende maal, in een uitverkochte Oosterkerk te Elburg, de uitvoering van *Er reed een trein naar Sobibor*. In 2014 is een grote wens van hem uitgegaan om deze uitvoering nog driemaal op te voeren in een internationale setting. In juli 2014, tijdens een internationaal tournee heeft Jules zijn verhaal verteld in de Westerkerk in Amsterdam, in Berlijn en in Lublin. En nog een allerlaatste keer in maart 2015 in het Vredespaleis in Den Haag wat opgenomen is door de NOS en terug te zien is via deze link:

<http://www.npo.nl/nos-er-reed-een-trein-naar-sobibor/03-05-2015/15act0503Sobibor>).

Op de vraag "Wat drijft je?" antwoordde Jules in een interview eens: "Ik verloor in Sobibor mijn geliefde vrouw en andere familie. Ik wilde precies weten hoe dat was toegegaan. Ik beschikte over de stukken in Hagen en kende de getuigen. Natuurlijk krijg je eelt op je ziel, maar het raakt toch ook heel diep." (Op de website www.lategevolgenvansobibor.nl vindt u drie zeer uitgebreide interviews die met Jules Schelvis zijn gehouden in het kader van het interviewproject Late Gevolgen van Sobibor van de Stichting Sobibor).

De Stichting Sobibor is Jules Schelvis veel dank verschuldigd en zal hem tot in lengte van jaren met liefde en eerbied gedenken.

<http://www.stichtingsobibor.nl/>

Bedankje van the Cradle of Hope

DATE: 22 April 2016

Dear Diana Kruger,

Please accept our sincerest gratitude for your support to our organisation THE CRADLE OF HOPE. Thank you for caring about the well-being of our CRADLE ladies, young girls and children. Your support makes it possible for us to BE THE DIFFERENCE in the lives of the less-fortunate, the abused and the vulnerable. Thank you for caring!

We do not receive any subsidies or grants from the Government and survive wholly on donations received from individuals and corporates, as well as our own fundraising events.

Please know that your support has made it easier for us to better the quality of life of the disadvantaged. THANK YOU!

BBBEE certificates and Article 18a PBO Certificates are available on request, for all donations. Please send an e-mail to Leana at admin@thecradleofhope.org and state your request.

CRADLE blessings

Melodie van Brakel

Mare Mei 2016 / 8

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

NEEDS and WISHES

- Funding: We do not receive any grants or any funding from the Government whatsoever, and we are entirely dependent on the goodwill of our individual and business sponsors, as well as our own Fundraising projects. Our financial commitments to keep all our projects running, amounts to R150 000-00 per month. Any financial assistance is always appreciated. We are fully registered with SARS as a Public Benefit Organisation (PBO 930-027-742), in terms of the Section 18/A Income Tax Act. Should you require a Tax Certificate; please fax your deposit slip to 086 528 9917, including your contact details. We are also registered and accredited as a LEVEL 4 contributor on the BBBEE scorecard. (Certificate is available on request). BANKING DETAILS: THE CRADLE OF HOPE First National Bank Krugersdorp Branch 250241 Account number: 6218 035 2628 (SWIFT CODE: FIRNZAJJ)
- Food donations are ALWAYS welcomed, i.e. sugar, cereals, any canned foods, frozen foods, coffee, tea, bread, any spreads for bread (fish-paste, jam, peanut butter, syrup, cheese-spread, marmite, sandwich spread), long-life or powdered milk, fresh fruit and vegetables, meat (mince, chicken, beef stew, boerewors etc.), fish cakes and fish fingers, SMASH mashed potato, hamburger patties, vienna's, processed meats, cheese, macaroni, spaghetti, maize-meal, rice, baby formula (NAN, INFACARE, LACTOGEN and NIDO etc.), nappies (all sizes), baby products, all female hygiene products, cleaning aids, shampoo, soap, toilet paper, black refuse bags, toothpaste, etc.
- Basic medical requirements such as Dettol, plasters, antiseptic creams, mercurochrome, gauze, pain medication for adults and children and babies, cough syrup, vitamins, etc.
- We are struggling to transport the mothers and the children to schools, after-school activities, church, doctors, clinics, hospitals, shops etc. as we do not have a large enough vehicle.
- Our electricity account for the HOUSE OF RESTORATION at the Town Council is approx. R12 000-00 per month and we desperately need a sponsor for this.
- We require assistance with the purchasing of gas for our gas stoves, and would appreciate any sponsorship regarding our gas requirements.
- Children's books, Christian books, other books, magazines, Bibles, story books etc.
- Any "hobby" accessories for our Skills Development programmes eg. card making, beading, knitting, sewing projects, baking and cooking classes, mosaic, etc.
- Good educational toys, or any other toys, stationery and art supplies (crayons, paint etc.).
- Arranging outings for our mothers and children, to educational and recreational facilities.
- We always require clothing for women and children (and men), as well as for babies.
- A large freezer, and 2 fridges in which meat and other perishables can be stored.
- Any committed volunteers willing to share their time, talents, expertise and hearts with us, eg. art classes, sewing and knitting classes, cooking classes, computer literacy classes, etc.
- Someone to help us with the maintenance of the house (Handyman).

Mare Mei 2016 / 9

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

- Ladies to become involved with our own fundraising events, eg. ladies breakfast mornings, ticket sales, golf days, hosting of jewellery parties and selling the jewellery that our ladies make and the rusks and cookies that they bake, assisting with market days, street collections, open days, theatre nights, music festivals, auctions, fashion shows, collecting of other people's "junk" for our charity shop sales, helping at market stalls, etc. If you have the time or the expertise, please become involved. Contact Emme Fourie on (011) 660-4623 (during office hours) to become part of our team of fundraisers and volunteers, or send an e-mail to melodie@thecradleofhope.org

We wish to thank you for your interest in our projects, and for your willingness to become involved and to help us to make a difference in the lives of less-fortunate and vulnerable mothers and children.

We need YOUR HELP! Please help us to help these less-fortunate and vulnerable mothers and children.

THANK YOU FOR CARING!!

THE CRADLE OF HOPE - (011) 660-4623

Batseba of Batseba: een NBV met klemtoontekens

(Door: Henk Heikens en Clazien Verheul)

Sinds kort is op de website debijbel.nl een bijzondere internetversie te vinden van de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). Daarin wordt bij alle onvertaalde namen van meer dan één lettergreep aangegeven waar de klemtoon ligt. Dat gebeurt door een streepje onder de klinker van de beklemtoonde lettergreep. Ook een aantal minder bekende 'gewone woorden' hebben dat streepje gekregen, zoals *abib*, *dioskorintios*, *kandake* en *rabsaris*. Deze accentaanduidingen in de 'klemtoon-NBV', zoals de extra versie hierna zal heten, zijn overigens adviezen, geen voorschriften. Dit artikel vertelt waarom en hoe deze uitgave tot stand gekomen is.

Waarom een klemtoon-NBV?

Het woord van de Schrift wil gehoor vinden, is dus niet allereerst bestemd voor het oog, maar vooral voor het oor. De Bijbel wordt dan ook vanouds hardop voorgelezen. Daarover wordt al verteld in de Bijbel zelf, terwijl het nu vooral gebeurt in kerkelijke samenkomsten en in huiselijke kring. Er zijn ook opnamen en uitgaven. Zo brengt de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienenden al jaren gesproken bijbelvertalingen uit. En op de website debijbel.nl is de hele NBV te beluisteren, zoals deze bij de verschijning in 2004 door vrijwilligers is voorgelezen, inclusief de deuterocanonieke boeken.

Bij dit voorlezen kan de beklemtoning van de namen een struikelblok zijn, niet alleen voor de voorlezer, maar ook voor de hoorder. De klemtoon speelt namelijk een belangrijke rol bij het herkennen van woorden. Bij namen zijn

alleen nogal eens verschillen te horen, die voor misverstanden kunnen zorgen. Wie *Izebel* hoort waar hij *Izebel* verwacht, kan denken dat het om verschillende personen gaat.

Er bestaan verschillende gidsen voor de beklemtoning van de namen in Duitse en Engelse bijbelvertalingen. Voor Nederlandse vertalingen bestaan die niet, al zijn er wel wat hulpmiddelen. Zo had de editie 2005 van de Grote Van Dale een beknopte bijlage *III. Lijst van Bijbelse namen*. Ook zijn er enkele uitgaven van de Statenvertaling waarin bij een aantal namen accentstreepjes staan: die door de Leidse predikant Henricus Cats (voltooid door W.A. van Hengel) uit 1834, die van Abraham Kuyper (1895), en die van de Gereformeerde Bijbelstichting (1973). In de 1977-editie van de Statenvertaling (te vinden op www.debijbel.nl) staan eveneens namen met klemtoontekens, net als in de Canisiusvertaling (1936-1939). Overigens krijgt een naam in deze bijbeluitgaven niet altijd een accentteken op alle plaatsen waar die voorkomt.

Maar noch in de lijst van Van Dale, noch in de genoemde bijbeluitgaven zijn alle bijbelse namen met een accentaanduiding te vinden. Daar komt bij dat deze vertalingen het over de plaats van de klemtoon wel vaak met elkaar eens zijn, maar zeker niet altijd.

Klemtoon zoals in de grondtalen?

We proberen namen uit andere talen vaak zo veel mogelijk uit te spreken zoals dat in die talen gebeurt, dus met de klemtoon die daar gebruikelijk is. Onze nieuwslezers zorgen voor allerlei voorbeelden daarvan. Voor de bijbelse namen zou dat betekenen dat we de klemtonen overnemen uit het Hebreeuws (en Aramees) van het Oude en het Grieks van het Nieuwe Testament.

Bij de Hebreeuwse namen zou de klemtoon dan in de regel op de laatste lettergreep liggen, zoals te horen is in moderne Israëlitische namen als *Eilat*, *Golán* en *Tel-Aviv*. Wie vervolgens kijkt naar de klemtoon-NBV, zal zien dat die weg niet gevolgd is. De Hebreeuwse en Griekse namen ondergingen op hun weg naar onze vertalingen namelijk allerlei veranderingen, die ze in feite gemaakt hebben tot Nederlandse namen. Hetzelfde geldt trouwens voor allerlei niet-bijbelse namen. Zo hebben we het over *Berlijn* en *Belgrado* en niet over *Berlin* en *Beograd*.

De bijbelse namen zijn allereerst aangepast doordat de vreemde schrifttekens van de grondtalen moesten worden omgezet in de letters van ons alfabet. Toen de Katholieke Bijbelstichting en het Nederlands Bijbelgenootschap in 1968 afspraken maakten over een eensluidende spelling van de bijbelse namen, streefden ze ernaar om zowel bij het Hebreeuws als bij het Grieks één grondtaalteken weer te geven met één Nederlandse alfabetletter. Dit omletteren was in de praktijk minder simpel dan het lijkt. De tekens van twee verschillende schriftstelsels hebben namelijk vaak geen een op-een-relatie met elkaar. En tekens die ogenschijnlijk met elkaar overeenkomen, geven niet altijd dezelfde klanken aan.

Verder kan het bij het 'schriftgetrouw' overnemen van grondtekstnamen de verwachting zijn dat daarbij de plek van de klemtoon meekomt. De schriftsystemen van het Hebreeuws, Grieks en Nederlands verschillen echter zozeer van elkaar, dat dit lang niet altijd het geval is. Het omletteren kan zelfs voor een afwijkende klemtoon zorgen.

Zo trekken Nederlandse lettercombinaties voor ‘lange’ klinkers – *aa*, *ee*, *ie*, *oo* en *uu* – klemtoon aan. De grondtalen hebben die lettercombinaties niet. Als je namen daaruit letter voor letter ompelt, krijgen de Nederlandse namen die dus ook niet. Daardoor gaat een mogelijkheid verloren om in het Nederlands klemtoon aan te geven. In Ezechiël 3:15 bijvoorbeeld komt *Tel Abib* ter sprake. Uit de uitspraak van *Tel-Aviv* weten we dat de klemtoon achteraan ligt. Dat zouden we duidelijk kunnen maken door niet *Tel-Abib* te schrijven, maar *Tel-Abieb*. Het omlettersysteem laat de lettercombinatie *ie* alleen niet toe. De klemtoon-NBV heeft dan ook *Tel-Abib*. (*Tel-Abib* overigens en niet *Tel-Aviv*, omdat de tweede letter van het Hebreeuwse alfabet bij het omletteren steeds wordt weergegeven door een *b*, en niet door een *v* als die letter als een *v* wordt uitgesproken.) Door het omlettersysteem kun je dus ook aan *Getsemane* en *Nineve* niet zien, dat de laatste *-e* staat voor de klank *-ee*.

Een ander geval: in het Nederlands krijgen gesloten lettergrepen, die eindigen op één of meer medeklinkers, nogal eens klemtoon, zoals in *almanak*, *barrevoets* en *basalt*. Als je beklemtoning wilt vermijden, kun je daarom het best gesloten lettergrepen vermijden en naar open lettergrepen streven, die eindigen op een klinker.

In de NBV staat bijvoorbeeld in het Oude Testament: *Kinneret* (Numeri 34:11), en in het Nieuwe Testament de Griekse versie daarvan: *Gennesaret* (Matteüs 14:34). Door de omlettering van het Hebreeuws en het Grieks beginnen beide namen met een gesloten lettergreep: *Kin-*, *Gen-*. Vanwege die gesloten lettergreep leggen zowel kerkgangers als niet-kerkgangers bij de oudtestamentische versie de klemtoon op de eerste lettergreep: *Kinneret*. In het Hebreeuws ligt de klemtoon op de tweede: *Kinneret*. Als je dat in het Nederlands wilt navolgen, zou je de eerste lettergreep beter open kunnen maken: *Kineret*, of zelfs tot *Kinerret* kunnen besluiten, waarbij je de tweede lettergreep sluit en zo de klemtoon daarnaartoe trekt. Dat laat het gebruikte een-op-eenomspeelsysteem alleen niet toe.

Wie in de klemtoon-NBV nu *Kinneret* verwacht, zie daar toch *Kinneret* staan. Daartoe is besloten omdat de voorlaatste lettergreep in het Nederlands bij de beklemtoning favoriet is, en omdat zo de relatie kon worden vastgehouden met *Gennesaret*. In die nieuwtestamentische naam ligt de klemtoon immers ook op de tweede lettergreep: *Gennesaret*. Dat weten kerkgangers tenminste. Iemand die niet met het kerkelijke bijbellezen vertrouwd is, maar wel met de beklemtoningsregels van het Nederlands, komt tot een andere uitspraak: *Gennesaret* (en *Getsemane*): hoofdklemtoon op de voorlaatste lettergreep en bijklemtoon op de gesloten eerste.

Maar bijbelse namen worden niet alleen maar omgespeld. Een andere taal kan ze ook aan het eigen karakter aanpassen. Dat gebeurde bij Hebreeuwse namen in het Oude Testament toen die eerst werden overgenomen in het Grieks van de Septuagintavertaling en het Nieuwe Testament, en vervolgens in het Latijn van de Vulgatavertaling.

Zo hebben diverse Hebreeuwse namen een Griekse uitgang gekregen: alleen een *-s*, zoals bij *Jeremias* en *Mozes*, of *-os*, zoals bij *Jakobos*. De Griekse uitgang *-os* werd vervolgens in de Vulgatavertaling de Latijnse uitgang *-us*. Die is daarna in onder andere ons Nederlands overgenomen: *Jakobus*, en allerlei andere namen, zoals *Antiochus*, *Exodus*, *Filologus* en *Tyrus*.

Daarbij spreken wij deze uitgang op z'n Nederlands uit, dus met de *u* van *mus* en niet met de *oe* van *moes*.

Onderzoek naar de Nederlandse beklemtoning

Omdat de grondtekstnamen feitelijk Nederlandse namen zijn geworden, rijst de vraag waar daarin de klemtoon komt. Het Frans legt de klemtoon gewoonlijk op de laatste lettergreep, en het Hongaars op de eerste, maar in het Nederlands heeft de klemtoon geen vaste plaats. Daarin wordt zeer vaak de voorlaatste lettergreep beklemtoond: *balorig*, *monopolie*, *spingazie*, *verkeren*, *walvis*.

Daarnaast zijn er veel woorden waarin dit gebeurt bij de voorvoorlaatste: *afdeling*, *bullebak*, *marathon*, *verderfelijk*. Ook is er een aantal met klemtoon op de laatste: *banaan*, *basalt*, *maatschappij*, *plezier*. Niet alleen ligt de klemtoon in het Nederlands niet vast, maar bovendien verloopt de beklemtoning van namen veel minder volgens bepaalde regels dan die van 'gewone woorden', zoals Simone Langeweg in haar dissertatie *The stress system of Dutch* constateert: 'When we study the stress patterns that occur in the various types of names, we see that the stress assignment in these words is far less consistent than in the acronyms' (blz. 124).

Om te weten te komen hoe de bijbelse namen in het Nederlands beklemtoond worden, is daarom in het najaar van 2011 een publieksonderzoek gestart, na een proefonderzoek in samenwerking met het Meertens Instituut van de KNAW. Daarin zijn klemtoonvragen gesteld bij 1900 van de meer dan 3500 verschillende namen die voorkomen in de NBV, inclusief de deuterocanonieke boeken. Geen probleem was er uiteraard bij de eenlettergrepige namen (*Job*, *Saul*) en bij de vertaalde (*Olijfberg*, *Rode Zee*). Verder werd in vooronderzoek nagegaan bij welke meerlettergrepige namen geen klemtoonkwestie bestaat. Niet bij *Abraham*, *Eva*, *Jeruzalem*, *Johannes* en *Mozes* bijvoorbeeld. De overblijvende 1900 namen werden in een willekeurige volgorde verdeeld over negentien vragenlijsten van honderd namen, met bij elke naam de klemtoonvraag. De deelnemers aan het onderzoek waren enerzijds afkomstig uit het panel van respondenten aan wie het Meertens Instituut vragen kan voorleggen, anderzijds uit de achterban van het NBG. In totaal verklaarden zo'n 1800 vrijwilligers zich bereid om mee te doen. De communicatie verliep via internet, het invullen van de vragenlijsten gebeurde op de computer.

Als de deelnemers de eerste vragenlijst hadden ingevuld, kregen ze niet de tweede lijst toegestuurd, maar de vragenlijst die op dat moment het minste aantal invullers telde. Niet iedereen kan bij negentien lijsten immers mee blijven doen, en zo werden ongelijke aantallen ingevulde lijsten voorkomen. In feite hebben zo'n 550 respondenten de tweede tot en met negentiende vragenlijst beantwoord. Dat zijn dus niet steeds dezelfde geweest. Wel hebben zo'n 225 respondenten alle lijsten ingevuld.

Er vallen goede vragen te stellen over de validiteit van dit onderzoek. In het kader van dit artikel alleen de notitie dat de onderzoekers bijzonder blij waren met een uitkomst die hun inschattingen vooraf duidelijk overtrof: ruim vijfhonderd klemtoonantwoorden bij elke naam, gegeven door een gemêleerde groep geïnteresseerden, die meer en minder vertrouwd bleken met kerkelijke uitspraaktradities.

Zakelijke gegevens

De vragenlijsten leverden essentiële informatie voor de klemtoon-NBV. Maar de antwoorden konden daarin niet gewoon worden overgenomen. Alleen al niet omdat de respondenten het niet steeds met elkaar eens waren. Bij 1600 van de 1900 namen bestonden duidelijke meerderheden. Dan werd een bepaalde lettergreep ten minste anderhalf keer zo vaak beklemtoond als een andere, wat in de meeste gevallen neerkwam op ten minste tweemaal zo vaak. Bij driehonderd namen bestond zo'n meerderheid niet en staakten soms gewoon de stemmen. Hoe moesten daarbij beslissingen worden genomen?

Voor het vervolg van dit verhaal eerst wat andere gegevens. Van de meer dan 3500 verschillende namen in de NBV hebben er ruim drieduizend klemtoonstreepjes gekregen, plus zo'n vijftig 'gewone woorden'. Ze komen voor grofweg twee derde uit het Hebreeuws (en Aramees) en voor een derde uit het Grieks. De helft daarvan heeft twee lettergrepen, gevolgd door een grote groep met drie. Daarna komt een minderheid van vier lettergrepen, terwijl wat vijf- en zeslettergrepige de verzameling afsluiten.

Bij de beklemtoning blijken in het onderzoek drie lettergrepen in aanmerking te komen, dezelfde overigens die in de algemene uitspraak van het Nederlands het meest beklemtoond worden: de laatste, de voorlaatste en de voorvoorlaatste. Daarvan is de laatste het minst in trek. Voor klemtoon daar zorgen vooral de meer dan 150 volkerennamen op *-iet* (*Chiwwiet*, *Eraniet*, *Zebuloniet*), daarnaast andere 'lange' klinkers in een gesloten lettergreep en tweeklanken (*Filistijn*, *Judees*, *Maäi*, *Romein*, *Samaritaan*).

Hoofdkwestie is dus of de voorlaatste of de voorvoorlaatste lettergreep de klemtoon krijgt, een kwestie die zich vooral voordoet bij de drie- en vierlettergrepige namen en 'gewone woorden'. (Bij de grote groep van de tweelettergrepige woorden komt geen voorvoorlaatste lettergreep voor, en ligt de klemtoon gewoonlijk op de voorlaatste, dus de eerste lettergreep.) Wat voorbeelden maken duidelijk waarom het concreet gaat. Wat is het: *Almodad* of *Almodad*, *Machpela* of *Machpela*, *Abigail* of *Abigail*, *Ahasverus* of *Ahasverus*, *Filologus* of *Filologus*, *Nehemia* of *Nehemia*, *sabachtani* of *sabachtani*, *Samaria* of *Samaria*, *Timoteus* of *Timoteus*?

Deze kwestie – voorlaatste of voorvoorlaatste lettergreep? – doet zich niet alleen voor in Nederlandse bijbelvertalingen, maar ook bij andere woorden in het huidige Nederlands. Wat is het: *catalogus* of *catalogus*, *Heracles* of *Heracles*, *Hiroshima* of *Hiroshima*, *normaliter* of *normaliter*, *notulen* of *notulen*, *pagina* of *pagina*?

In de driehonderd gevallen waarbij het onderzoek geen meerderheidsantwoorden opleverde, ging het vooral om deze klemtoonkwestie bij drie- en vierlettergrepige namen. Wat hierbij te doen?

Routes naar antwoorden

De onderzoekers gingen allereerst na in hoeverre de namen in kwestie leken op andere, waarbij wellicht geen klemtoonprobleem bestond. Daartoe maakten ze in hun database retrograde versies van alle namen en van hun lettergrepen. *Amittai* werd daarbij *iattimA* en *iat-tim-A*, en *Meonotai* werd *iatonoeM* en *iat-on-o-eM*. Dat maakte vergelijking van woord- en lettergreepeinden mogelijk,

Mare Mei 2016 / 14

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

en kon de weg naar oplossingen wijzen. Zo kwamen bijvoorbeeld *Afiach*, *Bariach* en *Nesiach* bij elkaar te staan, en *Jeremia*, *Nehemia* en *Sedekia*, en *Adonisedek* en *Melchisedek*.

Verder keken ze in de bijbelvertalingen met klemtoonaanduidingen die hiervoor genoemd werden. Bovendien stond de 2005-editie van de Grote Van Dale ter beschikking, die ook bij de 'gewone woorden' diensten kon bewijzen. Zoals gezegd waren deze uitgaven het onderling niet altijd met elkaar eens. Maar ze verschilden ook weleens van mening met duidelijke meerderheden onder de respondenten. Daarbij kon een gesloten lettergreep in het spel zijn (*Almodad* en *Maädja* volgens de uitgaven, *Almodad* en *Maädja* volgens de respondenten). Het meest intrigerend waren de verschillen bij namen met open lettergrepen. Daarbij bestond een zekere voorkeur voor de voorvoorlaatste lettergreep in de bedoelde uitgaven en voor de voorlaatste bij de respondenten.

Dit verschijnsel deed denken aan de omgang met de woorden *catalogus*, *normaliter* en *pagina*, die hiervoor ter sprake kwamen. Wie weet waar daarbij de klemtoon 'hoort', legt die op de voorvoorlaatste lettergreep, zoals Van Dale aangeeft: *catalogus*, *normaliter* en *pagina*. Mensen die minder vertrouwd zijn met woorden van vreemde herkomst, beklemtonen vaak de voorlaatste: *catalogus*, *normaliter* en *pagina*. Met die uitspraak horen ze weliswaar tot degenen 'die niet goed weten hoe het moet', maar de voorlaatste lettergreep lijkt in het Nederlands wel een favorietenrol te vervullen.

Bij namen bestaat geen klemtoonautoriteit als Van Dale, maar vaak wel een besef 'hoe het moet'. Zo hoort iemand die bij de klassieken heeft kennisgemaakt met *Heracles*, met opgetrokken wenkbrauwen voetballers praten over *Heracles*. Volgens ditzelfde klemtoonbesef kunnen uitspraken als *Filologus* en *Timoteüs* worden verworpen. Waar komt die voorkeur voor de voorvoorlaatste lettergreep vandaan?

In hun boek *Fonologie, uitnodiging tot de klankleer van het Nederlands* besteden Jan Kooij en Marc van Oostendorp aandacht aan 'geleerde' woorden (blz. 90). Daarin vertellen ze hoe onder invloed van het Latijn een 'geleerde' klemtoon is ontstaan op de voorvoorlaatste lettergreep. Die is vooral te horen bij leenwoorden en bij Griekse namen uit de oudheid, ook al kon het Grieks de klemtoon ergens anders leggen. Het Latijn was vroeger immers de algemene taal van wetenschap en cultuur, waardoor de uitspraak in die taal veel invloed heeft gehad.

Het Latijn had die positie nog toen de Statenvertaling tot stand kwam. De namen *Filologus* en *Timoteüs* illustreren dat, want die zijn ontleend aan de Latijnse Vulgaatvertaling, zoals de spelling ervan laat zien. Datzelfde geldt voor een belangrijk aantal andere namen in de Nederlandse bijbelvertalingen.

De voorkeur in de uitgaven met klemtoonaanduidingen voor de voorvoorlaatste lettergreep komt niet uit het Hebreeuws, waarin de klemtoon gewoonlijk op de laatste lettergreep ligt. Deze weerspiegelt eerder de 'geleerde' uitspraaktraditie van het Latijn, waarbij oorspronkelijk Griekse namen kunnen zijn ingesloten.

Die traditie hoort tot het Nederlands van vandaag, gezien Van Dale. Ook verschillende antwoorden in de vragenlijsten weerspiegelden die realiteit. De onderzoekers hebben bij lastige gevallen dan

ook nogal eens tot beklemtoning van de voorvoorlaatste lettergreep besloten, in overeenstemming met de voorkeuren in de hiervoor bedoelde uitgaven.

Omdat de manier waarop we beklemtonen kan aangeven of we weten 'hoe het hoort', vonden de onderzoekers de weerstand van belang die een 'afwijkende' beklemtoning zou oproepen. Of iemand nu *Samaria* of *Samaria* zegt, dat maakt niet veel uit, maar wie het niet over een *catalogus* heeft, maar over een *catalogus*, discrimineert zichzelf daarmee. In verband daarmee legden de onderzoekers een lijst van 68 namen met twee beklemtoningen voor aan 46 bereidwilligen onder degenen die ze kenden, met de vraag om aan te kruisen welke beklemtoning die onaanvaardbaar vonden.

Daarbij bleken de tolerantiegrenzen zeer uiteen te lopen. De een zette vijf kruisjes of minder, de ander vijftig of meer. Vooral opmerkelijk was dat maar drie van de tweemaal 68 beklemtoningen geen enkel kruisje kregen: *Bariach*, *Filemon* en *Stefanus*. Bij andere namen vonden sommigen de ene klemtoon onaanvaardbaar (*Abimael*, *Darius*, *Siloam*, *Syntyche*) en anderen de andere (*Abimael*, *Darius*, *Siloam*, *Syntyche*). Anders gezegd: hoe je een bijbelse naam ook uitspreekt, er zal vrijwel steeds iemand zijn die vindt dat het zo niet kan en dat het anders moet.

Beslissingen, afsluiting

Via deze en andere wegen hebben de samenstellers van de klemtoon-NBV antwoorden gezocht en gevonden. Ten slotte hebben ze samen de beslissingen genomen die er in de lastige gevallen genomen moesten worden. Daarbij realiseerden ze zich dat het ging om een zeer beperkt percentage van de meer dan 3500 namen die de NBV telt, waartoe bovendien minder bekende namen hoorden, met maar weinig bijbelplaatsen.

Tot slot is het goed om er nog een keer op te wijzen dat de accentstreepjes niet meer zijn dan adviezen. Wie liever *Batseba* of *Nehemia* zegt dan *Batseba* of *Nehemia*, heeft dus alle vrijheid daartoe.

Waarom dan toch een klemtoon-NBV? Met deze vraag keren we terug naar het begin van dit artikel. Namen horen net als andere woorden tot onze communicatie en die vraagt om gemeenschappelijkheid. Het is niet handig als de één *Izebel* of *Timoteüs* zegt en de ander *Izebel* en *Timoteüs*. Klemtoon speelt immers een belangrijke rol bij het herkennen van woorden en dat is des te meer van belang bij het Woord dat het vanouds van het luisteren hebben moet.

<https://www.debijbel.nl/blog/buautseba-of-batsueuba-een-nbv-met-klemtoontekens>

Agenda mei 2016		
zondag 1	10h00	Eredienst Ds. Y Dreyer
maandag 2	8h00 – 14h00	ORANJEHOF MARKT
dinsdag 3	9h00 – 13h00	Kerkkantoor
donderdag 5 Hemelvaart	18h30	JSA gezamenlijke oecumenische dienst Parktown Methodist Church 64 7th Ave & 1st Ave, Johannesburg
zondag 10 Dankdienst Moederdag	10h00	Eredienst Ds. Y Dreyer Koffiedrinken
dinsdag 10	9h00 – 13h00	Kerkkantoor
zondag 15 Pinksteren	10h00	Eredienst Ds. Y Dreyer
dinsdag 17	9h00 – 13h00	Kerkkantoor
donderdag 19	10h00 19h30	KOFFIECLUB Bijbelstudie Noorden – Rieneke Boer 011 704 3602
zondag 22 Drie-eenheidszondag	10h00	Eredienst Ds. Y Dreyer
dinsdag 24	9h00 – 13h00	Kerkkantoor
zondag 29	10h00	Eredienst Ds. Y Dreyer
dinsdag 31	9h00 – 13h00	Kerkkantoor

Mare Mei 2016 / 17

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

Dienstrooster mei 2016			
	1 mei	8 mei Koffiedrinken	15 mei
1	HR Kettner	F vd Kuil	E de Jong
2	E de Jong	T van Wyk	KJ Leeuw
3	R Boer	A Knoester	J de Jong
4	M Letterie	N Knoester	D Kruger
5	A Basson	C Strydom	L Dibb
Begroeting	I Tanzer	M Letterie	H Kettner
Bloemen	S Reinten	E REinten	W Rall
Koffie		E de Jong P le Roux	
	22 mei	29 mei	
1	C Reinten	E Reinten	
2	F vd Kuil	T van Wyk	
3	R Boer	W Strydom	
4	HR Kettner	D Kruger	
5	A Knoester	W Kruger	
Begroeting	P Reinten	W Kruger	
Bloemen	J vd Eijkel	D Kruger	

Mare Mei 2016 / 18

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

Verjaardagen mei 2016		
zondag 1	Anita Andeweg	084 616 3553
zondag 1	Marijke Blaauwhof	011 969 2071
maandag 2	Roos Visser	011 888 6523
woensdag 4	Dawie Mc Donald	011 475 4375
zaterdag 7	Andre le Roux	
zondag 8	Ina Tanzer	011 768 6242
maandag 9	Meta de Haas	
maandag 9	Rietje Spoon	011 807 1157
dinsdag 10	Martin van der Kuil	011 894 2556
zaterdag14	Nicholas Reinten	
zondag15	Frouk Smal	083 707 2478
zondag 22	Corrie Wuestenenk	
maandag 23	Margaret Storer	084 800 6798
woensdag 25	Evert de Jong	082 567 1721

Mare Mei 2016 / 19

En zelfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.

MARANATHA KERK	
Webadres	http://www.nlgemeente.co.za
Facebook	http://tinyurl.com/FBMaranatha
Straatadres	Sherborneweg 3, PARKTOWN
Postadres	Nederlandsprekende Gemeente Postbus 84552 GREENSIDE 2034
Predikante	Ds Yolanda Dreyer 012 348 9850 / 082 893 2104 yolanda.dreyer@up.ac.za
Kerkkantoor Dinsdag ochtend 9h00 – 13h00	Arma Blaauwhof 011 726 1409 nlgemeente@mweb.co.za
Bank Details	Beneficiary: Ned. Hervormde Kerk Nedbank Current Account 1979 316872 Branch: Nedbank Fox Street, Code 190805
Scriba Redactrice Mare	Ellen van der Kuil 011 478 1082 / 083 626 3272 evdkuil@gmail.com
Scriba Registratie	Hanja Kettner 012 654 7692 / 082 546 8471 hanja.kettners@vodamail.co.za
Kassier	Marco van Wieringen 011 442 9696 marcovw@mweb.co.za
Koster	Ferry van der Kuil 011 478 1082 estruct@iafrica.com
Organist	Milton Webber 081 493 9756 translations@telkomsa.net

Mare Mei 2016 / 20

En selfs voor ons, die U zo vaak vergaten, blijft elke dag Uw hart wijd open staan.